

לכבוד

עורך

הארץ

בימה חופשית

08/01/2001

אודה לך אם תפרסם רשימה זו.

בברכה

אילן פפה

אריה נאור במכתבו להארץ [8.1.01] נתלה במקור בו הוא בדרך כלל אינו משתמש, ספרו המצוין של וליד ח'אלידי על הנכבה, כדי להוכיח כי לא היה טבח בטנטורה. זה אינו הטבח היחידי שאינו מוזכר בספר, והספר בניגוד לרמיזות העולות מן המכתב, או על פי הכותרת שניתנה לו על יד העורך, אינו "העמדה הפלסטינית" או אפילו עמדתה של ההיסטוריוגרפיה הפלסטינית בכבודה ובעצמה. זו, כמו כל היסטוריוגרפיה אחרת היא דינמית, פלורליסטית ואין לה "ספר" אחד. במקורות פלסטיניים לא מעטים מאוזכר הטבח. החל בספרו של מחמד נמר אל-ח'טיב, נכבת פלסטין, אשר בו מופיע תאור מצמרר של הטבח. טבח מאורגן על ידי הוצאה להורג שיטתית של הגברים הצעירים בכפר; דרך עבודותיו של החוקר הפלסטיני, סלמן אבו סיטא, אשר אחראי להנפקת מפות הנכבה מאז שנות השמונים, שבהן מצוינים במקום בולט מעשי

הטבח של 1948 ובניהם המקרה של טנטורה; ועד ל"טנטוראית" של אמיל חביבי, אחת מגיבורות ספרו "האופסמיסט" אשר מלאה כרימון רמיזות עבות למעשה הטבח, ועל כן שמה הוא "באקיייה", זו שנותרה.

העדויות שבעל פה אשר ליקט תדי כץ, ואחרות שהופיעו לאחרונה בגיליון כתב העת "מג'לת אל-דרסאאת אל-פלסטינייה" מלמדות מעל הכול כי זה הוא אחד המקרים הבודדים שבו סיפורי הטבח וההרג אינם נחלתם של עדים המשתייכים לצד אחד בלבד של הסכסוך. יהודים ופלסטינים נושאים עימם זיכרון קשה, שהודחק במשך השנים, של אירוע אכזרי אשר התרחש במהלכו של יום ה-23 במאי 1948 בכפר טנטורה. לרוב, זיכרון האסון של האחד מוכחש על ידי השני, ובמקום בו כתוב בספר ההגנה, "כוחותינו ניקו את הכפר", ב"נכבת פלסטיין" מופיע תיאור גרפי של הניקוי הזה, גרוש תוך כדי טבח.

מן העדויות הללו עולה בברור התמונה הגדולה ומטושטשים הפרטים הקטנים. בשני מקרים הרגו יהודים ללא קרב באוכלוסייה המקומית, ובסופו של הרג זה נקברו על ידי איש זיכרון, מרדכי סוקולר ועוזריו מפרדיס, מאתיים ושלושים גופות. במקום אחד חיילי אלכסנדרוני השתוללו, לאחר שנפגעו להם חיילים, בין השאר בתקרית שבה נורו החיילים תוך כדי כך שהם מתקרבים לקבוצה של פלסטינים שהרימה דגל לבן, ולמרות זאת נפתחה אש על הלוחמים שעמדו לקבל את כניעת הפלסטינים ופגעה בהם. לא ברור מהיכן נפתחה האש, אך כן ברור שהיא הולידה את מעשה הטבח. התקרית גררה התקפת אמוק בכל הכפר, ואולי בחלקו. במקרה אחר, אנשים אחרים, מכוחות המודיעין והלוגיסטיקה [ש"י וחי"מ], רובם אנשי הסביבה, בצעו הוצאות להורג שיטתיות בגברים שחשדו בהם, בדיעבד מתברר שלא בצדק, כמי שידעו היכן מסתתר נשק או כמי

שנמנו על חיל המתנדבים הערבים שנחלץ לעזרת הפלסטינים. המספרים כאן אינם ברורים פרט להתעקשות על כמה עשרות שחוסלו באופן שכזה.

זה היה טבעו של הטיהור האתני שבוצע בכל הארץ ככלל, ובאזור שהשתרע בין חדרה לחיפה בפרט. פקודות עמומות, כפי שהתוודה בן ציון פרידן מג"ד גדוד 33 שכבש את טנטורה [אשר מכחיש את הטבח], שהותירו לכל אחד חופש פעולה מלא בכל הקשור לשאלה מה לעשות עם אוכלוסייה שנכנעת או הוכנעה. בטנטורה נוסף לכל השתבשה התוכנית הכללית שביקשה לאגף כפרים באופן כזה שיאפשר בריחה [על כן לרוב הושאר אגף אחד פתוח]. בלבול מבצעי, אופייני לחטיבת אלכסנדרוני, גרם לכך שהכפר הוקף מכל ארבעת רוחות השמיים. בסיר הלחץ הלא צפוי הזה, חיילים טבחו, ואזרחים בשרות צבאי נקמו בשם עצמם ובשם האינטרס הביטחוני הציוני. וזה קרה בעוד 39 מקומות בדרך זו אחרת על אדמת פלסטין.